

Hans Richter, Günter Haase, Immo Lieberoth & Ralf Ruske (Herausg.): Periglazial-Löss-Paläolithikum im Jungpleistozän der Deutschen Demokratischen Republik.

(Ergänzungshäft Nr. 274 zu Petermanns Geographischen Mitteilungen). VEB Hermann Haack, Gotha/Leipzig 1970. 422 s., 105 fig., 14 fotos, 9 tabeller og 5 kort. 17×24,5 cm. 62 Mark.

Bogen omhandler forløbet af Weichsel istiden i Østtyskland baseret på studiet af et stort antal boreriger både inden for og uden for sidste istids ydergrænse.

Særlig borerigerne i det isfri løss-område har gennem studier af pollenselskaberne, sedimentationscyklerne samt ostrakod- og hvirveldyr faunaen ført til påvisning af flere interstadialer under selve nedisningen og i to varmemperioder ældre end Bølling-stadiet i sen-glacialtiden, men først i Bølling-stadiet indvandrer varmeelskende mollusker og hvirveldyr, og græstundraen viger for birkeskoven.

Interessant er også de mange periglaciale fænomener, der er brugt til at bestemme interstadialerne.

Til sidst sættes mennesket ind i billedet, således at Mousterien anbringes i Eem-interglacialtiden, Aurinacien-perioden i en interstadial mellem Tidlig Weichsel-nedisning og dennes højperiode; endelig sættes Ældre Magdalenien til Bølling-stadiet og Ahrensburg kulturen til Allerød-perioden. *Kaj Hansen*

K. W. Glennie: Desert Sedimentary Environments.

Developments in Sedimentology. Vol. 14. Elsevier Publishing Comp., Amsterdam 1970. 222 s., 146 fig., 4 kort. 17×24 cm. 62,50 Hfl.

Det er første gang siden Johannes Walther i 1908 skrev sin »Das Gesetz der Wüstenbildung«, at der fremkommer en samlet fremstilling af ørkenenes geologi. (Sidste udgave af Johannes Walthers bog kom i 1924, men der er ikke tale om en erstatning for denne). Thi medens Walther skrev sin bog som en fremstilling af ørkenenes geologi og geografi med behandling af alle de geologiske processer, også vandets, er Glennies bog beregnet på de projekterende oliegeologer, og holder sig derfor til en både grundig og instruktiv beskrivelse af ørkenens sediment, så

disse kan kendes i borerigerne. Meget interessant er også det sidste kapitel om de fossile røde aflejrings (Old red sandstone etc.) formodede ørkenkarakter og en diskussion om rødfarvningens årsager. Glennies bog er derfor et meget værdifuldt supplement til Johannes Walthers bog, men denne står dog stadig uovertruffet som håndbog i ørkenenes geologi og geografi. *Kaj Hansen*

T. L. Péwé (ed.): The Periglacial Environment.

McGill-Queen's University Press, Montréal 1969. 487 s., mange fig., fotos og kort. 16×23,5 cm. 11 £ 5 sh. (25 \$).

Bogen er beretningen fra den VII INQUA kongres, der afholdtes i Fairbanks i Alaska i 1965,, og den indeholder 25 korte foredrag om periglacial fænomener. De fleste omfatter de nuværende stedfindende processer i Alaska, Canada, Grønland og Nordsverige, men en del beskæftiger sig også med fossile former af periglacial virksomhed i Belgien, England og Frankrig. *Kaj Hansen*

J. G. Nelson & M. J. Chambers (eds.): Water.

(Process and Method in Canadian Geography). Methuen & Co., Toronto, London m.m. 1969. 444 s., ill. 15×22,5 cm. 3,50 £.

Bogen indgår i en serie, der omhandler processer og metoder inden for canadisk geografi. I serien behandles udvalgte emnekredse, her er Canadas hydrologi og vandressourceproblemer belyst i en række artikler. Udgiverne har i overensstemmelse med emnets bredde samlet bidrag både fra geografer og fra en række specialister. Ved udvælgelsen af artikler er der lagt vægt på at bringe stof, som belyser processer og metoder. Bogen består af fire dele: første del omhandler vandets tilgængelighed og anvendelse, anden del beskæftiger sig med forurening, i tredje del behandles administration af vandressourcer og planlægning, medens sidste del omhandler forskning.

Bogen henvender sig i hovedsagen til myndighederne og studenter på de lavere trin i Canada. Hvis man ønsker en god orientering om vandproblemer i Canada, er bogen velegnet også for ikke-canadiere. *Bent Hasholt*

Karl-Heinz Sindowski: Das ostfriesische Küstengebiet.

Inseln, Watten und Marschen. Sammlung Geologischer Führer 57. Gebr. Borntraeger, Berlin, Stuttgart 1973. 162 s., 56 fig., 22 tabeller. 13,5×19,5 cm. 39 DM.

Vesterhavskysten, specielt øerne uden for denne fra Skallingen til Den Helder i Holland, er mere egnet til badeliv end til geologiske ekskursioner, og de ekskursioner, der er beskrevet i denne lille bog, omhandler da også overvejende lergrave i geesten og marskens bebyggelse og indigning gennem tiderne samt andre mere kulturhistoriske objekter.

Derimod er det regionale geologiske overblik over den østfriesiske kyst og øerne ud for den, der fylder de første 120 sider, af overmåde stor interesse for danske vade- og marskforskere.

Takket være mange boreriger i området er der i bogen tegnet talrige profiler, hvor den sen- og postglaciale udvikling er illustreret og dateret ved pollenfloristiske og C¹⁴ undersøgelser. Dette er noget man i høj grad savner i de danske vade- og marsksområder uden for Tøndermarsken, og her mangler alligevel den eksakte datering af de enkelte lag.

Et meget karakteristisk træk ved de østfriesiske øer, er at de ligger oven over 20 m dybe, brede smeltevandsdale. Øerne må derfor først være dannet i meget sen tid, efter at disse dalstrøg er fyldt op af marine aflejringer d.v.s. i den subatlantiske tid.

Der er meget at lære for danske vade- og marskforskere i denne lille bog. *Kaj Hansen*

Kurt Mohr: Harz. Westlicher Teil.

(Sammlung Geologischer Führer 58). Gebr. Borntraeger, Berlin, Stuttgart 1973. 200 s., 33 fig., 18 rutekort, 1 geol. oversigtskort. 13,5×19,5 cm. 38 DM.

I 1968 var det tusindåret for minedriften i Rammelsberg ved Goslar. Siden den begyndte, har Harzens mineralrigdomme været genstand for vedvarende undersøgelser, ligesom Harzens geologiske og ikke mindst tektoniske struktur har været genstand for talrige diskussioner, og området har været besøgt af talrige ekskursioner.

Da den foregående geologiske fører over området (Dahlgrün, Erdmannsdorfer og Schriel fra 1925) for længst er udsolgt, må en sådan ny Harzfører hilses

velkommen, selv om den kun omfatter den del af Harzen, der ligger i den vest-tyske Bundesrepublik.

De første 70 sider udgør en gennemgang af områdets geologiske inddeling, dets stratigrafi, palæogeografi og tektonik. Sidste del er en beskrivelse af 17 geologiske ekskursioner gennem området.

Kaj Hansen

Aa. H. Kampp: Færøerne.

AB Håndbøger. Nyt Nordisk Forlag – Arnold Busck. 3. rev. udg., København 1973. 125 s., 19 fig., fotopl. 11,5×18,5 cm.

Dette er 3. udgave af Kampps lille Færø-håndbog. Den er traditionelt geografisk opbygget. Starter med fysisk geografi samt plante- og dyreliv og går så over til det mere kulturgeografiske som befolkning og erhverv.

I det udvidede forord til denne udgave er der et par passager, som forekommer mig malplacerede, bl.a. fordi de lover en behandling af stoffet, som ikke finder sted.

Hver side i bogen er spækket med oplysninger, facts og der forekommer kun få fejl. Der er sket fremskridt vedrørende figurerne i bogen, især A. Schous blokdiagrammer er meget pædagogiske. Men med hensyn til dens fotografier, så kunne en del, der kun kan have historisk interesse, være skiftet ud, samt en del af billedteksterne være rettet eller ændret.

Interessant er afsnittet, hvor Færøerne sammenlignes med nogle andre Nordatlantiske områder. Man kunne faktisk ønske sig denne afdeling taget op til særlig behandling, men det falder naturligvis uden for denne bogs rammer.

Litteraturlisten med både dansk og fremmedsproget litteratur mangler desværre alt, hvad der er publiceret på færøsk.

Rolf Guttesen

J. I. Clarke: Population Geography and the Developing Countries.

Pergamon Press, Oxford 1971. 282 s., 43 diagrammer og kort, 64 tabeller. 14×22 cm. Fås både indbunden og uindbunden.

G. T. Trewartha: The Less Developed Realm: A Geography of its Population.

John Wiley & Sons, London/New York 1972. 449 s., 93 diagrammer og kort, 35

tabeller. 15×23 cm. Pris indbunden 5,75 £, uindbunden 3,35 £.

De to forfattere har hver tidligere udsendt en generel, systematisk indledning til befolkningsgeografi, af hvilke især Clarke's har vundet udbredelse. De foreliggende bøger er et par meget redelige, regionale oversigter over Den tredje Verdens befolkningsforhold. Under hentyntagen til bogernes forskellige omfang, er de ret ens, hvad der til en vis grad ligger i sagens natur. Efter en generel introduktion følger en række regionale kapitler (Syd-Asien, Sydvest-Asien ...), der behandler en lang række emner som befolkningsvækst, de enkelte demografiske komponenter, urbanisering, befolkningens opdeling efter sprog, kultur m.m. Førstnævnte bog har 6 sådanne kapitler, sidstnævnte 9, Trewartha's har yderligere 3 kapitler, der behandler forholdene generelt i verdensdelene (Afrika, Asien, Latin-Amerika).

Bøgerne er ganske velillustrerede med kort og diagrammer i streg; sidstnævnte har nogle flere illustrationer end førstnævnte; men Trewartha's bog må nok siges at være for magert forsynet med tabelmateriale – kun 1/3 af hvad Clarke bringer. (Disse forhold naturligvis i betragtning af bogernes sidetal). Litteraturhenvisningerne må betegnes som fyldige og er af nogenlunde samme omfang i de to bøger. Ejendommeligt nok er der næppe mere end 1/3 overlapning i henvisningerne, hvilket medfører, at bøgerne i nogen grad supplerer hinanden.

Om man vil foretrække den ene bog for den anden må bero på et skøn. Der er tale om gode håndbøger for den, der i overskuelig og let tilgængelig form, har brug for veldokumenterede oplysninger om befolkningsforhold i forskellige dele af Den tredje Verden, eller for et udgangspunkt til at finde mere detaljeret viden via henvisningerne.

Henning Mørch

B. Benjamin, P. R. Cox & J. Peel (eds.): Resources and Population.

Academic Press, London/New York 1973. 181 s., ill. 15,5×23,5 cm. 2,90 £.

Bogen er »Proceedings of the Ninth Annual Symposium of the Eugenics Society, London 1972«. Forfatterne til de 13 artikler dækker et vidt fagligt spekter: biologi, demografi, geografi, hydrologi, of-

fentlig administration og planlægning samt økonomi. Indlæggene er af ret forskellig karakter. Nogle bringer mere generelle og principielle betragtninger om symposiets emne – kronikker om man vil. Andre har mere karakter af egentlig videnskabelige arbejder. De artikler, der har interesseret undertegnede, er: Haswell's artikel om sygeligheds indvirkning på landbrugsproduktionen i tropisk Afrika; Hollingsworth's om tidlige tiders befolkningskriser; Lawton's om energiforbrug ved indsamling eller produktion af føde; og Sukhatme's om protein-behov. Geografen Clarke's bidrag om måling af befolkningspres vil næppe give geografer noget, men kan nok være interessant i anden faglig sammenhæng. Fællespræget er, at man ikke hengiver sig til dommedagsprædiken eller det modsatte, men prøver at bevare det rolige og saglige overblik (hvilket ikke er det samme som at opgive engagementet), og det er da noget nyt i forhold til meget af, hvad der ellers bliver bragt til torvs i branchen.

Henning Mørch

Raymond E. Murphy: The Central Business District.

A Study in Urban Geography. Longman Group Ltd., London 1972. 193 s., talr. fig. og tabeller. 14×22 cm. 1,95 £.

Den ansete amerikanske geograf, Raymond E. Murphy, har i en årrække beskæftiget sig med det centrale forretningskvarter (CBD) og summerer i denne bog sin viden herom.

Omkring det skelsættende arbejde om afgrænsning af CBD, forfatteren udførte sammen med James E. Vance i midten af halvtredserne, diskuteres såvel tidligere arbejder som arbejder i forlængelse af arealbenyttelsesintensitetsmetoden. En række generalisationer om arealbenyttelse i CBD stilles op og diskuteres i sammenhæng.

Bogen hviler solidt på amerikansk økonomisk, geografisk tradition, og set under en europæisk, bygeografisk synsvinkel virker den ensidig i opfattelsen af, at arealbenyttelse er resultatet af hændelser på et økonomisk værdigrundlag.

De, som har fulgt med i tidsskriftet Economic Geography, hvoraf forfatteren er redaktør, vil ikke højne deres informationsniveau væsentlig ved at læse bogen. Men den må betegnes som en nyttig ind-